



Сайтът **desebg.com** хвърля светлина върху фактите за държавния вътрешен дълг на комунистическото управление, които са табу по време на БКП, а и днес остават малко известни на хората. Текстът е част от документалната книга на разследващия журналист Христо Христов [„Тайните фалити на комунизма”](#) (2007).

„ **Вътрешният дълг** беше явно от порядъка на около 10 млрд. лева. Освен явния вътрешен дълг, може да се счита, че съществува и неявен, скрит дълг. Общо сумата на финансовите бюджетни източници на инфлацията е от порядъка на около 23 млрд. лева. По същество това е натрупан с годините неявен вътрешен държавен дълг. Въпросите на дефицитите в бюджета и техният натрупан израз – вътрешният държавен дълг, бяха табу в България, както и в другите страни на СИВ. При тогавашната система на управление у нас подобна по същество дефицитност на бюджета на държавата не се разгласяваше, беше секретна информация, известна само на ограничен кръг хора от ръководството на Министерския съвет, Министерството на финансите и банката.”

Признанието е на **председателя на БНБ Васил Коларов** в периода 1986-1989 г., направено през 1991 г. в показанията му пред следствието по дело 4/1990 г. за икономическата катастрофа на БКП. Бившият шеф на БНБ повдига тема, която не само че не е позната на следователите и прокурорите, но за нея не знаят, както по-голямата част от номенклатурата на БКП, така и опозицията в началото на промените. То е показателно за скритата картина, която комунистическият режим оставя в икономиката след 45-годишно управление.

Когато през 1987 г. в Политбюро на ЦК на БКП е поставен въпросът за евентуалното присъединяване на България към Международния валутен фонд и Международната банка за възстановяване и развитие (този факт също е малко известен, б.а.), БНБ предупреждава висшето партийно ръководство, че има опасност това да доведе до

Написано от Христо Христов  
Понеделник, 19 Август 2013 17:25

---

влошаване на кредитните и на търговските условия. Причината е, че пред международните институции ще трябва да се разкрият реалните данни за състоянието на страната, показващи един прикрит фалит, който се крепи единствено на външни кредити. Тези данни по думите на бившия председател на БНБ Васил Коларов са „най-съкровени тайни“ на комунистическото управление. Сред тях от най-голямо значение за разобличаването на банкрутиралата политика на БКП е лавинообразното натрупване на непосилен външен дълг, източването на стратегическия валутен резерв и натрупването на огромен вътрешен дълг. Но ако **външният дълг** е бил в центъра на общественото внимание в началото на промените и се е превърнал в обект на специално проучване от Народното събрание, ако въпросите за изпразването на валутния резерв са предизвиквали повече спекулации и догадки, отколкото конкретни факти, то за вътрешния дълг почти нищо не се е споменавало. „При тогавашната система на управление у нас подобна по същество дефицитност на бюджета на държавата не се разгласяваше, беше секретна информация, известна само на ограничен кръг хора от ръководството на МС, МФ и банката“, признава бившият председател на БНБ Васил Коларов.

### **В тайна от обществото и ... статистиката**

Управлението на БКП държи в дълбока тайна размерите на този показател, който изобщо не е отчитан от статистиката. Когато през 1992 прокуратурата се опитва да разбере какъв е бюджетният дефицит, получава следното писмо от Министерството на финансите:

Отчетът на държавния бюджет ежегодно е утвърждаван със закон с превишение на приходите над разходите, тоест без дефицит. На практика това се е постигало чрез включване в обема на приходите и разходите на всички изменения в паричната задлъжнялост и паричните ресурси на бюджета. По този начин не е показван дефицит, а превишение, което законодателно е утвърждавано. Тази практика беше прекратена през 1990 г., а реалното определяне на дефицита по методиката на международните финансови организации се прилага от 1991 г.

Тогавашното Министерство на финансите установява, че прилаганият подход от БКП от гледна точка на съвременното разбиране за бюджет е погрешен, тъй като дава възможност за „скриване“ на бюджетния дефицит. Най-красноречивото доказателство е, че при ежегодното „балансиране“ бюджетът е формирал вътрешен дълг.

Според справка на Министерството на финансите в архивите на дело 4/1990 г. бюджетът е приключвал „на плюс“ през всичките години след 1986 г., когато започва лавинообразно да се натрупва не само външният, но и вътрешният дълг. Така например 1985 е приключена със 105 млн. лева, 1986 г. – с 97 млн. лева, 1987 г. – с 10 млн. лева, 1988 г. – 85 млн. лева, а 1989 г. – със 110 млн. лева.

### **Началото на вътрешния дълг**

„Вътрешният дълг е възникнал в продължение на редица години, като най-рано е документиран до 1966 г., и като правило е предоставен от банките на Министерството на финансите въз основа на правителствени решения”, посочва Васил Коларов и допълва: „Така например, съгласно постановление на МС №52 от 1979 г., БНБ е трябвало да предостави 837 млн. лева за изплащане на незавършено строителство при промяна на икономическия механизъм. БНБ е предоставила на бюджета 120 млн. лева за допълване дохода на предприятията при преминаването към отчитане на платената реализация. Съгласно протоколно решение №38 на МС от 1980 г. БНБ трябваше да предостави на бюджета 300 млн. лева за покриване на разликите в цените на селскостопанската продукция с оглед на ценовата реформа.”

Черната дупка на вътрешния дълг обаче започва да поглъща десетки милиарди левове, когато кризата в управлението вече е взела такива застрашителни размери, че катастрофата е неизбежна. С одобрение на правителството на Георги Атанасов от 25 юни 1986 г. се дава съгласие да се предостави на бюджета заем от чистия прираст на свободните средства на Държавната спестовна каса (ДСК), реализиран през 1986. Министерството на финансите и БНБ се споразумяват за следното:

“Да се предостави заемообразно на бюджета сумата 225 млн. лева, установена като чист прираст на свободните средства по баланса на ДСК към 30 юни 1986 г. Срокът за издължаване е 15 години, като то започва от 1 януари 1987 на равни погасителни вноски. Издължаването се извършва чрез прихващане от месечните вноски от печалбата на БНБ в бюджета (данъка върху печалбата).” Отчитането на заема става в БНБ по безлихвена сметка. Министерството използва средствата за финансиране на

капиталните вложения през 1986 г. на посочените в писмото на Министерския съвет обединения и предприятия.

Няколко месеца по-късно между МФ и БНБ се подписва допълнение към споразумителния протокол от 20 август 1986 г. С него на 30 декември същата година БНБ предоставя на бюджета допълнително 175 млн. лева от ДСК, като срокът за издължаването е същият като на първото споразумение. Това не е първият път, когато комунистическата власт посяга на парите в ДСК. Още в средата на 60-те години правителството на Живков запълва дупките в бюджета не само благодарение на чужди кредити отвън, но и с тайното използване на милионите от спестяванията на българите. Така например през 1965 г. Министерският съвет, оглавяван от първия секретар на БКП, се разпорежда “прирастът по влоговете на ДСК да се използва за кредитиране на високоефективни капитални вложения, за краткосрочно кредитиране на предприятия и стопански организации и за отпускане на заеми на населението”. Тогава финансовият министър Димитър Попов докладва на Живков, че влоговете на населението в ДСК към 1 януари 1965 г. са достигнали общо 1 млрд. и 308.7 млн. лева. Само прирастът за 1964 г. възлиза на 104.5 млн. лева.

Тенденцията за нарастване на вътрешния дълг от 1986 г. продължава до есента на 1989 г.

## **Милиарди на вятъра**

Председателят на БНБ Васил Коларов разкрива за какво са хвърляни милиарди левове, формирали част от вътрешния държавен дълг:

*„Поради недостиг на средства бюджетът на държавата не попълваше с финансови ресурси фонда („Държавно кредитиране“) и тъй като капиталните вложения във въпросните нискорентабилни или губещи отрасли бяха неизбежни и се решаваха винаги със Списъка на най-важните наблюдавани обекти по държавния план, то се вземаха решения по същество банката да кредитира Министерството на финансите с необходимите суми, които то предоставяше на фонда. Банката е изхождала освен от взетите решения и от обстоятелството, че въпросните отрасли като енергетика, цветна и черна металургия, тежка химия и някои други тилови производства бяха губещи по план, тоест нормативно губещи, поради определените цени от държавата. Имам предвид*

## **БКП + бюджетен дефицит = 26,5 млрд. лв. вътрешен дълг**

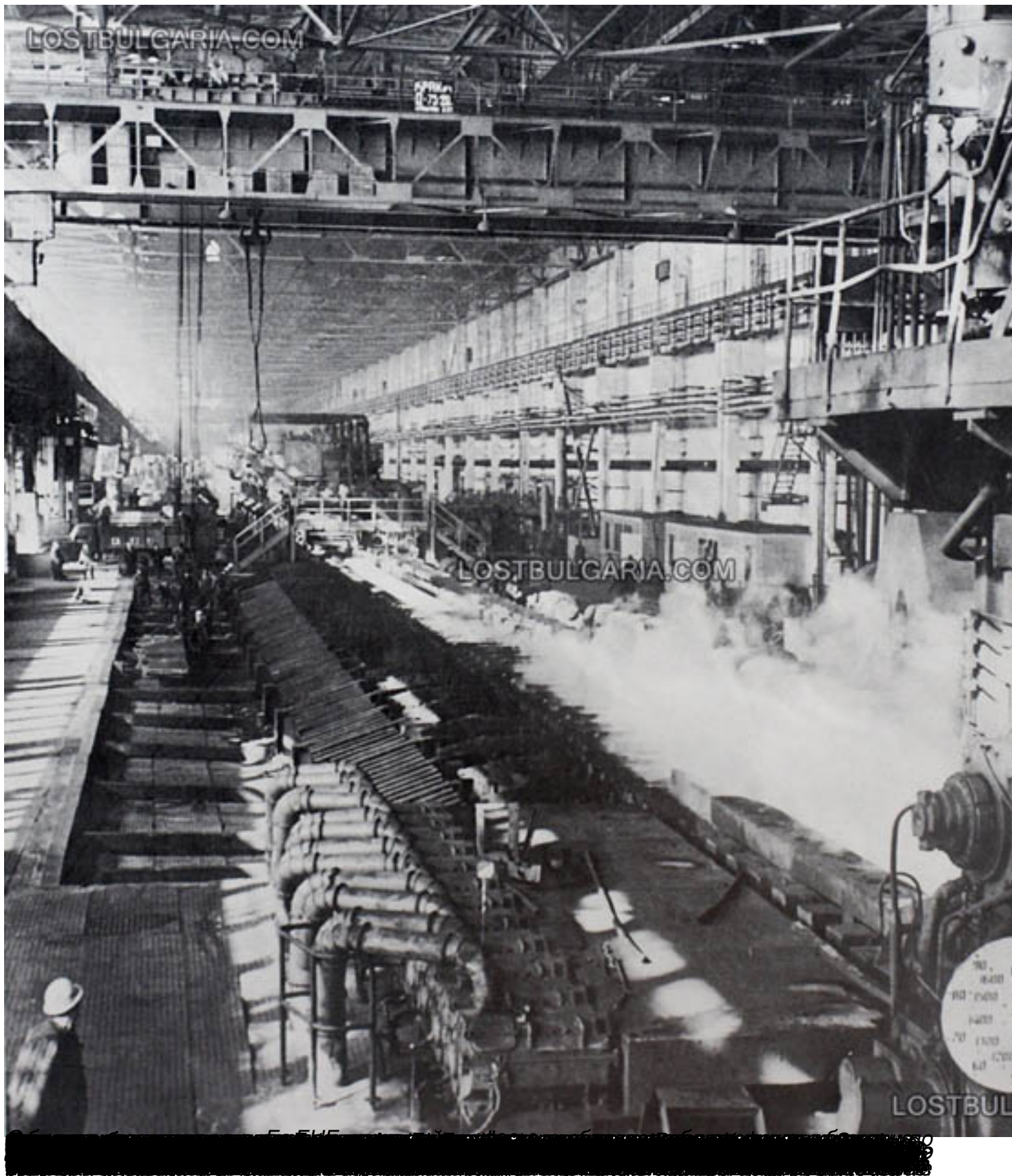
Написано от Христо Христов  
Понеделник, 19 Август 2013 17:25

---

*цените на тяхната продукция и на факторите на производството, които те използваха. От една страна, тези предприятия бяха нормативно губещи, или нискорентабилни, по решение на държавата.*

**БКП + бюджетен дефицит = 26,5 млрд. лв. вътрешен дълг**

Написано от Христо Христов  
Понеделник, 19 Август 2013 17:25



БКП + бюджетен дефицит = 26,5 млрд. лв. вътрешен дълг

Написано от Христо Христов  
Понеделник, 19 Август 2013 17:25

